

Et viden- og kulturmøde mellem Copenhagen Business School og Københavns Universitet – Integrerede kompetencer

Gennem de seneste 10 år har over 20 sproguddannelser måttet lukke alene på højere læreanstalter. Der har både været tale om brede kandidatuddannelser, bacheloruddannelser i virksomhedskommunikation og mere snævre specialiseringer, som f.eks. tolkeuddannelser. Rækken af uddannelser med sprog, der har måttet lukke, er lang og har omfattet sprog som fransk, spansk, tysk, italiensk, russisk, engelsk, japansk, finsk, tjekkisk, ungarsk, bulgarsk, nederlandsk, græsk og koreansk. Så sent som i januar 2016 annoncerede Københavns Universitet lukning af optag til 13 sproguddannelser alene begrundet i universitetets trængte økonomi. Situationen har medført, at kultur- og erhvervsliv og politikere igen er begyndt at tale om nødvendigheden af en national sprogstrategi (desværre i første omgang kun) for de videregående uddannelser for at undgå, at der opstår huller i udbuddet og mangel på sprogkompetencer på højt niveau (Information 26. januar 2016).

Sproguddannelserne er fanget i en catch 22. På den ene side er især sproguddannelserne blevet dimensioneret med færre studiepladser, og på den anden side gør de relativt små hold det urentabelt for den enkelte institution at opretholde sproguddannelserne. Det er m.a.o. svært for den enkelte institution at få det fornødne volumen til en sproguddannelse. En kommende national strategi for fremmedsprog

METTE SKOVGAARD ANDERSEN

Lektor, ph.d.

Copenhagen Business School

msa.ibc@cbs.dk

må tage højde for dette, og en af løsningerne til at sikre kvalitet, relevans og bæredygtighed synes at være uddannelsessamarbejde mellem institutionerne, at pulje kræfterne og pladserne. Denne artikel handler netop om et sådant samarbejde mellem Københavns Universitet (KU) og Copenhagen Business School (CBS), mere specifikt om en ny, fælles sproguddannelse på kandidatniveau. Artiklen illustrerer udfordringer og potentialer i uddannelsessamarbejde på tværs af institutioner med forskellige uddannelsestraditioner og -kulturer – i fremtiden sandsynligvis et mere udbredt scenarie end i dag.

Uddannelsessamarbejdet

KU og CBS fik i efteråret 2015 godkendt en ny overbygningsuddannelse i sprogene fransk, spansk og tysk: Kandidatuddannelsen i Interkulturelle Markedsstudier. Der er tale om et tværuniversitært samarbejde og en interfaglig (jf. nedenfor) uddannelse, der er administrativt hjemmehørende på KU. Samarbejdet er et viden- og kulturmøde mellem institutionerne, hvor kompetencer kombineres og integreres på nye måder, både konkret i selve uddannelsen og i mere overført betydning mellem institutionerne. Jeg deltog i samarbejdet som repræsentant for CBS.

Ønsket om samarbejde mellem CBS og KU kommer fra både interne og eksterne aktører. Internt er samarbejdet initieret på højeste ledelsesniveau, og eksternt har der politisk længe været et pres på især de fag, som det såkaldte Kvalitetsudvalg i sin rapport fra 2015 kalder 'klassiske sprogfag', både i forhold til vigende søgning og i forhold til øget samarbejde (Nye veje og høje mål 2015: 26 f.).

Ønsket er at skabe et mere bæredygtigt miljø for en overbygningsuddannelse med studerende fra både KU og CBS. Begge institutioner har igennem mange år udbudt overbygningsuddannelser i fransk, spansk og tysk med varierende og i perioder faldende ansøgstal og naturligvis forskellige profiler. Men med dimensioneringen og et lavt humanistisk taxametertilskud synes det oplagt at øge volumen gennem uddannelsessamarbejde. Det er økonomisk logisk. Logikken for de implicerede medarbejdere kan imidlertid være anderledes. Der er tale om to meget forskellige institutioner, der har en forskellig historie, og som er udsprunget af forskellige behov, ligesom kulturen hos medarbejdere på KU og CBS er forskellig. Forskelligheden afspejler sig mange steder. I KU's Strategi 2016 står der f.eks.:

[...] det er universitetets forpligtigelse at beskæftige sig med alle aspekter af den menneskelige erkendelse (Københavns Universitets Strategi 2016: 8).

Ovenstående er ligeledes indledningen til KU's Udviklingskontrakt 2015-2017 med ministeren. KU opfatter den frie grundforskning og alle aspekter af menneskelig erkendelse som sin kerneydelse. CBS' strategi hedder *Business in society*, og i sin udviklingskontrakt skriver CBS, at denne strategi

[...] signalerer helt entydigt, at CBS' primære formål er at bidrage til videreudviklingen af det danske samfund. [...] det er afgørende for CBS' eksistens at dimittender med en kandidatgrad fra CBS faktisk har de kvalifikationer, som samfundet har brug for (CBS' udviklingskontrakt med ministeriet, 2015-2017: 4)

En væsentlig forskel mellem de to institutioner synes altså at være, at CBS er drevet af en logik fra praksis til teori, mens KU mere er drevet af en logik fra teori til praksis. Det betyder naturligvis ikke, at samtlige ansatte på de respektive institutioner er hhv. teori- eller praksisfjerne, men at udgangspunkt og slutmål er forskelligt, og at samarbejdet derfor også er et kulturmøde. Ansatte agerer og reflekterer inden for deres kontekst, og konteksten har fx også indflydelse på sprogbrugen. I samarbejdsprocessen kan parterne have en forventning om, at de taler om det samme og bruger de samme ord, men undervejs opdager de, at ordene har forskellige betydninger, fx defineres ord som 'valgfag' og 'moduler' forskelligt på de to institutioner. Derfor har der også i uddannelsessamarbejdet mellem CBS og KU været tale om to logikker, men styregruppen, som bestod af en institut- og en studieleder fra hver institution, har gjort dette til en pointe og en synergi: Uddannelsen kombinerer netop det praktiske og det teoretiske. Uddannelsen har dermed til formål at forene det bedste fra de to 'verdener'.

Uddannelsens kompetenceprofil og opbygning

En kandidat med centralt fag i Interkulturelle Markedsstudier, herefter IM, samt fransk, spansk eller tysk vil kunne besætte stillinger som *area/country manager* og *market/marketing coordinator*. Af stillingsbetegnelserne ses, at der er tale om kandidater, der skal kunne navigere professionelt og vidensbaseret i spændingsfeltet mellem sprog, kultur og viden. Uddannelsen er interfaglig, dvs. den kombinerer lige dele sprogfaglighed og IM-faglighed. Der er altså tale om en kombinationsuddannelse, men det er vigtigt at pointere, at kombinationsuddannelsen skal sikre integrerede kompetencer (se neden-

for). De ovenfor nævnte stillingsbetegnelser findes allerede, hvilket betyder to ting: 1) der er et aftagermarked til kandidaterne, og 2) aftagerne vil have forventninger til kandidatens kompetencer, også på baggrund af den titel, kandidaterne opnår. Efter endt kandidatuddannelse har kandidaterne ret til at kalde sig cand.ling.merc., en titel, der vækker forventninger hos aftagerne. Disse imødekommes af en kompetenceprofil, hvor kandidaten kan:

- etablere og varetage kontakt med aftagere m.fl. i målsprogsområderne
- fungere som brobygger på tværs af sprog- og kulturbarrierer
- indgå i beslutningsprocesser og i at
- implementere beslutninger i forbindelse med aktiviteter i specifikke lande eller sprogområder
- kortlægge problemstillinger relateret til organisationers og virksomheders strategi ved åbning af nye markeder, udvidelse af aktivitetsområder etc.

En sådan kompetenceprofil kræver, at kandidaten har relativt omfattende viden og færdigheder inden for såvel sprogfaget som markedsstudierne (IM). Derudover vil en kandidat formentlig få brug for at kunne fungere i en arbejdskontekst på engelsk. Uddannelsens kurser ser derfor ud som på figur 1. Til venstre ses semesternumrene, semestre er markeret med vandrette streger. Sprogrelaterede kurser ses til venstre for midten, mens de IM-relaterede ses til højre:

De studerende fra hhv. KU og CBS har forskellige indgangsforudsætninger. KU er i sin sproguddannelsesportefølje præget af en nationalfilologisk tankegang med kurser i litteratur, sprog og kultur/samfund, mens CBS' sproguddannelser på BA-niveau allerede er kombinationsuddannelser med en mere casebaseret og praksisrettet tilgang, centreret om et særligt erhvervsrelateret udsnit af sproget. En BA'er fra KU har derfor haft langt flere ECTS i sit sprogfag sammenlignet med en BA'er fra CBS, der omvendt altid vil have et andet fag og kendskab til erhvervsrelaterede emner, fx erhvervsøkonomi. Institutionerne har i forvejen integreret udefrakommende studerende, herunder også studerende fra hinandens institutioner, men for at fremme integrationen har styregruppen taget højde for de forskellige forudsætninger. Studerende fra KU starter således med et kursus i *Cross-Cultural Management* (1b) omhandlende kulturelle problemstillinger og kulturel kompleksitet ud fra et organisations- og markedsperspektiv, mens CBS' ere i kurset *Sproglig og kulturel diversitet* (1a) får et akademisk og sprogligt løft i bl.a. kulturteori og sammenhængen mellem sprog, identitet og kultur. Herefter forventes de studerendes viden mere harmoniseret. For hver faglighed følger parallelle kurser i hhv. sprog og IM med en indbygget faglig progression. På sprogsiden er der tale om tre kurser: *kultur og diversitet* (2), *interpersonel diskurs* (4) og *forbrugerkommunikation* (6), og på markedsstudiesiden er kurserne *marketing strategy and planning in an international perspective* (3), *stakeholder relationships management* (5) og *forbrugeradfærd* (7). De engelsksprogede betegnelser skyldes, at der på disse kurser undervises på engelsk. I 2. semester løber faglighederne sammen i et *projekt i interkulturel marketing* (8), hvor de studerende på fremmedsproget skal udarbejde en problemorienteret rapport, der kan tjene som grundlag for en organisations fastlæggelse af sine markedsførings- og ledelsesstrategier. Opgaven tænkes som springbræt til specialet, hvis mulige emnefelt er bredere og omfanget større. 3. semester er afsat til valgfag og/eller et projektorienteret forløb. Som det ses, er det planen, at der på nogle af IM-kurserne undervises på engelsk. Kursusindholdet skal ikke her beskrives i detaljer, men der følger nogle pædagogisk-didaktiske overvejelser i forbindelse med de to fagligheder. Dansk Industri har lanceret betegnelsen *dobbeltkompetencer* (Mere end sprog 2007), hvilket oftest henviser til, at en person med en ikke-sprogfaglighed, f.eks. en ingeniør, også kan noget sprog. Mere interessant end dobbeltkompetencer er efter styregruppens opfattelse dog *integrerede kompetencer*.

Integrerede kompetencer – didaktisk-pædagogiske overvejelser

Med integrerede kompetencer signaleres, at de studerendes slutkompetencer ikke længere er bundet op på ét fagfelt (sprog eller markedsstudier), men opfattes som én kompetence: evnen til at navigere i en kompleks sproglig og kulturel erhvervsverden på dansk, engelsk og fremmedsproget.

På det praktisk-fysiske plan vil undervisningen finde sted både på CBS og på KU, hvis økonomisk muligt som team-teaching. Nødvendigheden af at flytte sig fysisk for at få undervisning på begge institutioner har derfor også symbolsk betydning. Det samme kan siges om det projektorienterede forløb, som styregruppen desværre af praktiske årsager måtte undlade at gøre obligatorisk.

Metodemæssigt vil undervisningen på uddannelsen gøre brug af de sædvanlige arbejdsformer såsom forelæsninger, holdundervisning, workshops og ikke mindst case-arbejde. I forbindelse med undervisningen på engelsk, altså undervisningen i dele af IM, er der hentet inspiration i EMI-tilgangen *English as Medium of Instruction* og CBI-tilgangen *Content Based Instruction*, indholdsbaseret sprogundervisning. Ingen af disse har som sit hovedformål at lære de studerende engelsk, men det er evident, at jo mere de studerende udsættes for et sprog, desto mere lærer de. Pga. et forventeligt ret højt engelskniveau hos de studerende prøves de studerendes engelskkompetence dog ikke særskilt. Holder antagelserne om de studerendes engelskkompetencer ikke, må denne del revideres løbende.

I tilrettelæggelsen af sprogundervisningen er styregruppen inspireret af CLIL-tankegangen, *Content and Language Integrated Learning*, således som den er præsenteret i EU-regi, jf. Maljers, Marsh & Wolff (2007) samt Coyle, Hood & Marsch (2010). I CLIL undervises (del)emner vha. et fremmedsprog, men med dobbelt formål: tilegnelse af indhold og tilegnelse af fremmedsproget. Med en CLIL-tilgang opnås altså ikke blot fagviden, men også sprogviden. Ifølge CLIL skal sprogundervisningen være drevet af fagundervisningen, og fremmedsprogsundervisningen skal følge den progression og logik, der udspringer af fagdelen. Da fagundervisningen i IM her primært foregår på engelsk, og sprogundervisningen omfatter tysk, fransk og spansk, er der ikke tale om gængs CLIL-undervisning, men om at *noget* af sprogindlæringen har direkte relevans for fagområdet IM, og der hentes emner, problemstillinger og vokabular fra fagområdet IM. Derfor er det afgørende, at sprogunderviserne fra KU og CBS og

IM-underviserne fra CBS arbejder tæt sammen i planlægningen. I betragtning af institutionernes forskellige historie vil tilgangen sandsynligvis være mest fremmed for undervisere fra KU. Sprogundervisere fra CBS er i større omfang vant til at skele til en anden faglighed, og mange har tidligere undervist i fagsprog og været vant til at indtænke sprogbrugskonteksten. Bemærk imidlertid, at der i uddannelsen også er plads til sprogundervisning med fokus på sprogsystemet, ligesom der er plads til teoretiske overvejelser og refleksioner, der går ud over IM-området. Her vil sprogundervisere fra CBS måske forvente mere praksisrelevans.

Perspektiver

Hvorfor laver CBS og KU ikke deres egne uddannelser og holder sig til deres egne grundlæggende logikker? Af to grunde – den ene er udefrakommende: Kandidater skal ifølge en samfundsøkonomisk logik hurtigst muligt kunne 'bruges til noget'. Det står i alle væsentlige rapporter fra skiftende regeringer, og idéen er givet mest ny for KU (jf. udviklingskontrakterne ovenfor). Den anden forklaring er intern og relevant for begge: Søgningens mønstret til sproguddannelser gør som nævnt sproginvolverende uddannelser økonomisk uattraktive. Ifølge undersøgelser er en af grundene til svigtende søgning, at unge mennesker har svært ved at se (erhvervs)perspektiverne i sprog (se fx Sprogkernen 2011), mens andre undersøgelser omvendt peger på et erhvervslivsbehov (Verstraete-Hansen 2008; Andersen & Verstraete-Hansen 2013). Samarbejdet om uddannelsen kan derfor ses som et svar på paradokset, at erhvervslivet efterspørger praksisrettede sprogkompetencer, mens de studerende kan have svært ved at se erhvervsperspektivet i nogle af de tidligere sproguddannelser. Uddannelsen kan ses som en slags fremtidssikring af sproguddannelser i fransk, spansk og tysk. Derudover er der muligheder for at udvide såvel porteføljen af sprog som af uddannelser. KU har traditionelt uddannet skønlitterære oversættere, mens CBS uddannede fagsproglige. Et samarbejde om en oversætteruddannelse med begge kompetencer vil give kandidaterne en klarere profil og flere jobmuligheder. Det samme gælder for en underviserprofil. KU uddanner gymnasielærere, mens en del af CBS' kandidater underviser på handelsgymnasier og lignende; også her kunne et samarbejde resultere i en bedre og bredere uddannelse med flere jobmuligheder for kandidaterne.

Integrerede kompetencer kan således være et af svarene på sproguddannelsernes krise og bidrage til, at det også i fremtiden er muligt at studere et sprogfag ved universiteterne.

Litteratur

- Abrahamsen, S., & Richter, L. (2016, 26. januar). International forskningselite advarer imod lukning af sprogfag. *Information*.
- Andersen, M., & Verstraete-Hansen, L. (2013). *Hvad gør vi med sprog? Behov for og holdninger til fremmedsprog i den danske centraladministration i et uddannelsespolitisk perspektiv*. København: Copenhagen Business School.
- CBS' udviklingskontrakt med ministeriet 2015-2017. Hentet d. 02.10.15 på http://www.cbs.dk/files/cbs.dk/call_to_action/copenhagen-business-school-udviklingskontrakt-2015-17_dk.pdf
- Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Københavns Universitet Strategi 2016 (2012). Hentet d. 02.10.15 på <http://www.e-pages.dk/ku/587/>
- Maljers, A., Marsch, D., & Wolff, D. (eds.) (2007). *Windows on CLIL, Content and Language Integrated Learning in the European Spotlight*. Den Haag: European Platform for Dutch Education.
- Mere (end) sprog (2007). København: Dansk Industri.
- Nye veje og høje mål (2015). Udvalg for kvalitet og relevans på de videregående uddannelser. Hentet d. 02.10.15 på <http://ufm.dk/publikationer/2015/nye-veje-og-hoje-mal/nye-veje-og-hoje-mal-samlet-analyserapport.pdf>
- Sprogkernen (2011). *Sprogkernen: En undersøgelse af fremmedsprogsundervisningen i det almene gymnasium*. København: Copenhagen Business School.
- Verstraete-Hansen, L. (2008). *Hvad skal vi med sprog? Holdninger til fremmedsprog i danske virksomheder i et uddannelsespolitisk perspektiv*. København: Copenhagen Business School.